

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1579

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 962

Kitap Adı: Delâil Edebiyatı -Gelişim Safhaları ve Siyer Yazıcılığı Üzerine Etkilerinin Tespiti-

Book Title: Literature of Dalâil -Determination of Development Stages and Effects on Sirah Writing-

ISBN: 978-625-5576-16-3

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576163

Yazar | Author: Halil İbrahim UÇAR | orcid.org/0009-0009-0159-510X

Editör | Editor: Doç. Dr. Hakan TEMİR | orcid.org/0000-0002-4142-6310

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 363

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRHP | İslam Tarihi | Islam: History

BISAC: RELO37010 | Din / İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRHP | İslam Tarihi | Islam: History

LC: BP166.7 | İslam Tarihi ve Nübüvvet | Islamic History and Prophethood

Atf Bilgisi | Cite as: Uçar, Halil İbrahim. *Delâil Edebiyatı -Gelişim Safhaları ve Siyer Yazıcılığı Üzerine Etkilerinin Tespiti-*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Delâil Edebiyatı

-Gelişim Safhaları ve Siyer Yazıcılığı Üzerine Etkilerinin Tespiti-

Halil İbrahim UÇAR

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Halil İbrahim UÇAR

16.01.1998 tarihinde Gaziantep'te doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Gaziantep'te tamamladıktan sonra liseyi Ankara Açık Öğretim Lisesinde bitirdi. 2022 yılında Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Ardından Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinde İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalında yüksek lisansı tamamladı. Uçar, eğitim sürecinde hem akademik hem de edebî metinler yayımlamış bir yazardır. Eserleri arasında “Gökteki Uçurtma”, “Sahabenin Işığında: Zeyd bin Hattâb'ın Yolculuğu” ve “Allah'ın Sevdiği Ev: Kâbe” bulunmaktadır.

He was born on 16.01.1998 in Gaziantep. He graduated from Ankara Open Education High School after completing his primary and secondary education in Gaziantep. In 2022, he graduated from Ordu University Faculty of Theology. Afterwards, he completed his master's degree in the Department of Islamic History and Arts at Tokat Gaziosmanpasa University. Halil İbrahim Ucar is an author who has published both academic and literary texts during his education. His works include “Gökteki Uçurtma”, “Sahabenin Işığında: Zeyd bin Hattâb'ın Yolculuğu” and “Allah'ın Sevdiği Ev: Kâbe”.

Kitap Hakkında

Delâil Edebiyatı

-Gelişim Safhaları ve Siyer Yazıcılığı Üzerine Etkilerinin Tespiti-

Delâil, bir peygamberin peygamberliğini ispat eden olguların tümünü ilmî kıstaslara göre ele alan eserlerin genel adıdır. Bu çalışma, Hz. Peygamber döneminden itibaren delâil edebiyatının ortaya çıkışını ve günümüze kadar süregelen ilmî seyrini anlamaya yönelik bir incelemedir. Çalışmanın temelinin; delâil rivayetlerinin siyer kitapları içindeki varlığı, bu rivayetlerin zamanla müstakil eserlere dönüşümü ve gelişim süreci oluşturmaktadır. Bu doğrultuda; delâil rivayetlerinin hangi amaçlarla toplandığı, nasıl sınıflandırıldığı, diğer ilim dallarını nasıl etkilediği, müstakil bir disiplin hâline geldikten sonra hangi aşamalardan geçtiği ve hangi düşünsel çerçevede yorumlandığı gibi sorulara cevap aranmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda siyer eserlerindeki delâil rivayetleri tespit edilerek bir araya getirilmiştir. Elde edilen veriler, delâil eserleriyle karşılaştırılmış ve farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada delâilin Hz. Peygamber'in hayatının ayrılmaz bir parçası olduğu, ulemânın doğal bir süreç içinde bunu nesilden nesile aktardığı ve zamanla bu delâil rivayetlerinin, belirli amaçlar doğrultusunda müellifler tarafından toplanarak müstakil eserlere dönüştürüldüğü görülmüştür. Ancak delâil rivayetlerinin tek tek incelenmesi, farklı ilmî disiplinlerde emarelerinin görülmesi, mevcut literatürün yeniden yapılandırılması ve dağınık hâldeki bilgilerin bir araya getirilmesi gibi hususlar; çalışmanın kapsamını genişlettiği gibi zorlu bir araştırma sürecini de beraberinde getirmiştir. Çalışmanın tamamlanması sonucunda delâil ilmi, bütüncül ve tarihsel perspektifle ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İslâm Tarihi; Delâil; Hasâis; Nübüvvet; Mûcize

About the Book

Literature of Dalāil

-Determination of Development Stages and Effects on Sirah Writing-

Dalāil is the general name of the works that deal with all the facts that prove the prophethood of a prophet according to scientific criteria. This study attempts to understand the emergence of dalāil literature from the time of the Prophet and its scientific course until today. The basis of the study is the existence of the narrations of dalāil in the books of sirah, the transformation of these narrations into independent works in time, and the development process. In this direction, answers were sought to questions such as for what purposes the narrations of dalāil were collected, how they were classified, how they affected other branches of science, what stages they went through after becoming an independent discipline, and in which intellectual framework they were interpreted. In line with the aim of the study, the narrations of dalāil in the sirah works were identified and brought together. The data obtained were compared with the works of dalāil and the differences were tried to be revealed.

In the study, in which the qualitative research method was used, it was seen that the narrations of dalāil were an inseparable part of the Prophet's life, the scholars transmitted it from generation to generation in a natural process, and over time, these narrations of dalāil were collected by the authors for certain purposes and turned into independent works. However, issues such as examining the narrations of dalāil one by one, seeing the signs of them in different scientific disciplines, restructuring the existing literature, and bringing together the scattered information have expanded the scope of the study and brought along a challenging research process. As a result of the completion of the study, the science of dalāil has been presented with a holistic historical perspective. It has been a lot of work and at the same time a challenging process.

Keywords: Islamic History; Dalāil; Khasāis; Prophethood; Miracle

Teşekkür

İki yıllık çalışma sürecimde bana kılavuzluk eden, engin bilgisini büyük bir cömertlikle paylaşan değerli hocam Doç. Dr. Hakan Temir'e en kalbî duygularıyla teşekkür ederim. Bu süreçte beni sürekli destekleyen annem Nilgün'e ve aile fertlerime de müteşekkirim.

Onların desteği sayesinde ortaya çıkan bu çalışma, verilen emeklere duyduğum minnettarlığın bir ifadesidir...

ÖN SÖZ

Delâil edebiyatı, Hz. Peygamber'in nübüvvetini, hem beşerî hem de nebevî boyutlarıyla ele alan ve bu olayların tümünü kapsayan bir ilim dalıdır. Bu ilim dalı, özel olarak nebevî yönlü olayları merkeze alır ve nübüvvete işaret eden olgulara sahip eserlerle gelişimini sürdürür. Zamanla sayısı artan bu eserlerle hacim ve içerik olarak genişlediği, çeşitli alanlarla da etkileşim içerisinde olduğu bilinir. Kendi bünyesini geliştirdiği kadar farklı ilmî alanların da gelişimine etki etmesi ise delâil edebiyatının önemini artırmaktadır. Ayrıca, delâil eserlerinin günümüzde de telifine devam edilmesi, delâil edebiyatının önemine işaret eden olgular arasında yer almaktadır.

Gündelik hayata etki eden delâil anlatıları, şahit olanları teşvîk ve telkin etmesiyle nübüvvetin ilk günlerinden beri etkisini hissettirmektedir. Zamanla nübüvvetin ispatı doğrultusunda kullanılan bu hadiseler, İslâmî savunu hareketinin vazgeçilmez unsurları arasında yer alır. Sadece bunlarla da sınırlı kalmayan delâil rivayetleri, zedelenen duyguları yeniden canlandırarak Müslümanların dinî duygularını pekiştiren etmenler olarak görülür. Bilakis İslâm âlimlerinin eserlerini yazma maksatları gözetildiğinde Hz. Peygamber'le yaşamak, İlâhî merhamete nail olma arzusu, büyük bir deniz veya yağmur damlaları gibi bereketli bir uğraş benzetmeleri konunun ehemmiyetine işaret etmektedir. Nitekim Kur'ân'da benzer bir şekilde "*Resûlüm! Biz, seni bütün varlıklar için ancak eşsiz bir rahmet olarak gönderdik.*"¹ vurgusu yapılmaktadır. Ancak delâil edebiyatına dair yapılan çalışmaların birtakım gerçekleri görmezden gelip yüzeysel kaldığı ve ehemmiyetine yeterince dikkat edilmediği görülür.

Delâil edebiyatına dair yapılan çalışmalar arasında bu ilmin gelişim ve teşekkülüne dair bütüncül bir çalışma yapılmadığını tespit

¹ el-Enbiyâ, 21/107.

ettik. Bundan mütevellit çalışmamızın konusunu bu husus üzere bina ederek delâilin bütüncül yönünü ve seyrini görmeye gayret gösterdik. Böylelikle birkaç nedene sığdırılarak meydana geldiği ve geliştiği düşünülen delâil edebiyatının sanılanın aksine pek çok nedeni barındırdığını gördük. Büyük bir ağacı ve pek çok dalı ihtiva eden bu alanı tek bir çalışmayla tamamlayabilmek mümkün olmadığından genel bir tablo oluşturarak birçok yöne temas etmek ve siyer ilmi çerçevesinde incelemek istedik. Bu yüzden delâil edebiyatının her başlığı ciddi çalışmalar gerektirdiğinden çeşitli akademik çalışmalara elverişli bir yapıya sahiptir.

Delâil edebiyatının gelişim sürecini ve siyer ilmine etkisini konu edinen bu çalışma, bir giriş ve iki bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında amaç, yöntem, kaynaklar ve sınırlılıklar hakkında bilgiler verildi. Daha sonra delâil edebiyatının gelişimi genel hatlarıyla anlatıldı. Aynı zamanda delâil edebiyatındaki terimlerinin analiziyle genel bir perspektif sunulması hedeflendi.

Birinci bölüm delâil edebiyatının oluşum evresine ayrıldı. İlk olarak Hz. Peygamber'in hayatında delâilin yeri tespit edilmek istendi. Daha sonra râvilerin delâil konusundaki yaklaşımları ve ilgileri üzerinde duruldu. Buradan elde edilen bilgiler doğrultusunda delil mahiyeti taşıyan rivayetler türlerine göre tasnif edilerek gruplandırıldı. İlk dönem siyer eserleri özelinde delâil anlatılarının konumunu görmeye gayret edilerek müelliflerin tutumları da irdelendi. Bunun yanı sıra çeşitli ilmî alanlarının delâil edebiyatının gelişimine etki eden faktörlerine de değinildi. Ek olarak, delâil rivayetlerinin kaynaklardaki mevcudiyetinin nedenleri, muhtelif alt başlıklar altında tetkik edilerek değerlendirmeye tabi tutuldu.

Çalışmanın ikinci kısmında delâil edebiyatı alanında kaleme alınan eserlerin kapsamlı bir taraması yapıldı. Tespit edilen eserler, zamanımıza kadar ulaşanlar ve ulaşmayanlar şeklinde iki ana gruba ayrıldı. Daha sonra, bu eserlerin yazarlarının gayeleri, amaçları ve delâile yaklaşımları analiz edildi. Ardından, eserler coğrafi bölgelere, dönemseller bağlam ve müelliflerin özelliklerine

göre detaylı bir incelemeye tabi tutuldu. Nihayetinde elde edilen veriler, çalışmanın belirlenen hedefleri doğrultusunda değerlendirilerek sonuçlar çıkarıldı.

Halil İbrahim UÇAR

Tokat-2025

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	9
TABLolar LİSTESİ	24
ŞEKİLLER LİSTESİ	24
KISALTMALAR.....	25
GİRİŞ	27
1. Araştırmanın Konusu.....	27
2. Amacı	29
3. Yöntemi.....	31
4. Kaynak ve Araştırmalar.....	32
A. Delâil.....	33
B. Siyer ve Meğâzî	33
C. İslâm Tarihi	35
D. Fihrist.....	36
E. Biyografi	38
F. Sözlükler	40
G. Yardımcı Kaynaklar.....	40
5. Kavramsal Çerçeve	42
A. Delâil İlmini Tanımlayan Kavramlar	42
B. Mûcize ve İrhâsât	47

BİRİNCİ BÖLÜM

DELÂİLİN OLUŞUM EVRESİ	49
1.1. Hz. Peygamber'in Hayatında Delâilin Yeri.....	49
1.2. Râvilerin Delâil Konusundaki İlgileri/Hassasiyeti.....	58
1.3. Delâil Rivayetlerinin Tür ve Çeşitleri.....	62
1.3.1. Hz. Peygamber'in Nesebi/Temiz Soyu.....	63
1.3.2. Hz. Peygamber'in Ahlâkî ve İnsanî Yönleri	64
1.3.3. Hz. Peygamber'in Vasıfları/Beklenen Peygamber Olması	65
1.3.4. İrhâsât.....	67
1.3.5. Mûcize/İlâhî Gücün Tezahürü	67
1.3.6. Gaybî Bilgiler/İlâhî Bildirimler.....	67

1.3.7. Hz. Peygamber'in Kerameti	69
1.4. İlk Dönem Siyer Eserlerinde Delâil	70
1.4.1. Siyer ve Meğâzî Âlimlerinin Eserlerinde Delâil Rivayetleri	70
1.4.1.1. İbn Şihâb ez-Zühri.....	70
1.4.1.2. İbn İshâk	71
1.4.1.3. Vâkıdî.....	71
1.4.1.4. İbn Hişâm.....	72
1.4.1.5. İbn Sa'd	73
1.4.2. Siyer Âlimlerinin Delâile Yaklaşımı ve Rivayetleri Tercih Sebepleri.....	74
1.5. Temel İslâmî Disiplinlerde Delâil Rivayetleri.....	77
1.6. İlk Dönem Eserlerinde Delâile Yer Verilme Sebepleri	81
1.6.1. Peygamber Portresini Oluşturma.....	81
1.6.2. Fetih Faaliyetlerinin Getirdiği Problemler.....	83
1.6.3. Farklı Etnik Grupların Bakış Açılı ve İnanç Problemleri.....	86
1.6.4. Müslümanlar Nezdinde Dinî İncanın Pekişimini Sağlama	90

İKİNCİ BÖLÜM

DELÂİL EDEBİYATININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ: MÜSTAKİL

ESERLER DÖNEMİ.....	93
2.1. Ortaya Çıkışından Günümüze Delâil Eserleri, Müellifleri ve Nitelikleri	93
2.1.1. Günümüze Ulaşan Eserler	94
2.1.1.1. Ali b. Rabben et- Taberî (öl. 247/861 [?]) - ed-Din ve'd-Devle	94
2.1.1.2. Amr b. Bahr el-Câhiz (öl. 255/869) - Huceci'n-nübüvve. 96	
2.1.1.3. Muhammed b. İsmâil el-Buhârî (öl. 256/870) - A'lâmâtü'n-nübüvve fi'l-İslâm	97
2.1.1.4. Ebû İshâk el-Cûzcânî (öl. 259/873) - Emârâtü'n-nübüvve.. 99	
2.1.1.5. Ebû Dâvûd es-Sicistânî (öl. 275/889) - Delâilü'n-nübüvve . 100	
2.1.1.6. Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe (öl. 276/889) - Delâilü'n-nübüvve	102
2.1.1.7. Ebû Hâtim er-Râzî (öl. 277/890) - A'lâmü'n-nübüvve ... 103	
2.1.1.8. Ebü'l-Hüseyn ez-Zeydî (öl. 298/911) - İsbâtü'n-nübüvve. 104	
2.1.1.9. Ca'fer b. Muhammed el-Firyâbî (öl. 301/913) - Delâilü'n-nübüvve	106

2.1.1.10. Ahmed b. Hamdân er-Râzî (öl. 322/934) - A'lâmü'n-nübüvve	107
2.1.1.11. Muhammed b. Ca'fer el-Harâitî (öl. 327/939) - Kitâbü Hevâtifi'l-cennân ve 'acîbi mâ yuhkâ 'ani'l-kühhân.....	109
2.1.1.12. Ebû Mansûr el-Mâtürîdî (öl. 333/944) - Kitâbü't-Tevhîd.....	111
2.1.1.13. Ebû Ya'kûb İshâk b. Ahmed es-Sicistânî (öl. 393/1003) - İsbâtü'n-nübüvve	112
2.1.1.14. İbn Mende (öl. 395/1005) - Delâilü'n-nübüvve	114
2.1.1.15. Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib el-Bâküllânî (öl. 403/1013) - el-Beyân.....	115
2.1.1.16. Abdülmelik b. Muhammed el-Hargûşî (öl. 407/1015-16) - Şerefü'l-Mustafâ.....	117
2.1.1.17. Abdülcebbar b. Ahmed el-Hemedânî (öl. 415/1025) - Tesbîtü delâ'ili'n-nübüvve	119
2.1.1.18. Ahmed b. el-Hüseyn b. Hârûn ez-Zeydî (öl. 411/1021) - İsbâtü'n-nübüvveti'n-Nebî	121
2.1.1.19. İbn Sînâ (öl. 428/1037) - İsbâtü'n-nübbât ve te'vlü rumûzihim ve emsâlihim.....	122
2.1.1.20. Ebû Nuaym el-İsfahânî (öl. 430/1038) - Delâilü'n- nübüvve	124
2.1.1.21. Ca'fer b. Muhammed el-Müstağfirî (öl. 432/1041) - Delâilü'n-nübüvve	126
2.1.1.22. Alî b. Muhammed el-Mâverdî (öl. 450/1058) - A'lâmü'n-nübüvve	128
2.1.1.23. Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm (öl. 456/1064) - Cevâmi'u's-siretü'n-Nebî	129
2.1.1.24. Ahmed b. el-Hüseyn el-Beyhakî (öl. 458/1066) - Delâilü'n-nübüvve	131
2.1.1.25. Abdülkerîm b. Hevâzin el-Kuşeyrî (öl. 465/1072) - Kitâbü'l-Mi'râc.....	134
2.1.1.26. Abdullah b. Ebû Zekeriyâ eş-Şekrâtîsî (öl. 466/1074) - el-İ'lâm bi-şevâhidi'l-a'lâm li-nübüvveti seyyidînâ Muhammedin 'aleyhi's-selâm	135
2.1.1.27. Süleyman b. Seb'u es-Sebtî (öl. 520/1126) - Şifâ'üs-sudûr fî a'lâmi nübüvveti'r-Resûl ve hasâ'isihî	137

2.1.1.28. İsmâîl b. Muhammed b. et-Teymî (öl. 535/1141) - Delâilü'n-nübüvve	137
2.1.1.29. Kâdî İyâz (öl. 544/1149) - eş-Şifâ bi-ta'rîfî hukûkî fî şerefi'l-Mustafâ.....	139
2.1.1.30. İbnü'l-Kattân (öl. 548/1153) – Mû'cizâti'l-Bahirât.....	141
2.1.1.31. Tâcü'l-İslâm Süleymân b. Dâvûd es-Sebtî es-Sivârî (öl. 550/1555) - Şifâü's-sudûr fî îzâhi beyâni'l-umûr li-mû'cizâti'r-Resûl/Hasâisü'n-Nebî.....	142
2.1.1.32. İbn Zafer (öl. 565/1170) - Hayrû'l-bişer bi-hayri'l- beşer.....	142
2.1.1.33. Saîd Hibetullah Râvendî el-İmamî (öl. 573/1077-78) - el-Harâ'ic ve'l cerâih fi'l mû'cizâti'n-nübüvve ve Kerâmâti eimmeti	144
2.1.1.34. İbnü'l-Cevzî (öl. 597/1201) - el-Vefâ bi-ahvâli'l-Mustafâ..	145
2.1.1.35. Fahrüddîn Muhammed b. Ömer er-Râzî (öl. 606/1210) - en-Nübüvvât	147
2.1.1.36. Ziyâüddîn Muhammed b. Abdilvâhid el-Makdisî (öl. 643/1245) –Delâilü'n-nübüvve ve'l-ilahiyât	149
2.1.1.37. Abdülvâhid b. Abdülkerim ez-Zemlekânî (öl. 651/1253) – Hasâisü'n-nebî.....	151
2.1.1.38. Muhammed b. Ahmed el-Lahmî (öl. 654/1256) - Nazmu'd-durerü's-seniyye fi'l mû'cizâti seyyidi'l beriyye	151
2.1.1.39. Necmüddîn Muhtâr b. Mahmûd ez-Zâhidî (öl. 658/1260) - er-Risâletü'n-Nâsiriyye	152
2.1.1.40. İzzüddîn Abdülazîz b. Abdisselâm es-Sülemî (öl. 660/1262) - Bidâyetü's-sûl fî tafzîli'r-Resûl	154
2.1.1.41. İbnü'l-Kattân (öl. [?]) - Nazmü'd-düreri fi mû'cizâ-ti seyyidi'l-beşer.....	156
2.1.1.42. İbn Dihye el-Kelbî (öl. 633/1235) - el-Ayâtu'l-beyyinât fi ma fi a'zâi'r-Resul mine'l-mû'cizât	157
2.1.1.43. Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî (öl. 671/1273) - el-İ'lâm bimâ fî dîni'n-nasârâ mine'l-fesâd ve'l-evhâm.....	158
2.1.1.44. Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm el-Harrânî (öl. 728/1328) - en-Nübüvvât	160
2.1.1.45. Alâüddîn Moğultay b. Kılıç (öl. 762/1361) - A'lâmü'n-nübüvve/Hasâisü'n-nebî	161
2.1.1.46. İbn Kesîr (öl. 774/1373) - Kitâbü Delâilü'n-nübüvve...	162

2.1.1.47. Giyâsüddîn Muhammed b. Muhammed (öl. 797/1394) - er-Rasf limâ ruviye ‘ani’n-nebiyyi mine’l-fi’l ve’l-vasf	164
2.1.1.48. Muhammed b. Abdüldâim (öl. 797/1395) - Esmâü’n-nebî	166
2.1.1.49. Sirâcüddîn Ömer b. Ali el-Ensârî (öl. 804/1401) - Ğâyetü’s-sûl fi hasâ’isi’r-Resûl	166
2.1.1.50. Abdurrahman b. Ömer el-Bulkînî (öl. 824/1421) - el-İbrîzü’l-hâlis ‘ani’l-fidde fi ibrâzi hasâisi’l-Mustafe’l-leti fi’r-ravda/ el-Hasâisü’n-nebeviyye	168
2.1.1.51. Şa’bân b. Muhammed el-Âsârî (öl. 828/1425) - el-Ferecü’l-karîb fi mü’cizâti’l-habîb.....	169
2.1.1.52. İbn Hicce (öl. 837/1434) – Emânü’l-hâ’ifin min ümmeti seyyidi’l-murselin fi mü’cizâti’n-Nebî.....	171
2.1.1.53. İbn Nâsirüddin (öl. 842/1438) - Câmi’u’l-âsâr fi mevlidi’l-muhtâr.....	172
2.1.1.54. İbn Hacer el-Askalânî (öl. 852/1449) - el-Envâr bi hasâisi’l-muhtâr	173
2.1.1.55. Abdurrahmân b. Muhammed es-Seâlibî (öl. 875/1471) - el-Envâr fi âyâti’n-nebiyyi’l-muhtâr.....	175
2.1.1.56. Yahyâ b. Ebû Bekir el-Âmirî (öl. 893/1488) - Behcetü’l-mehâfil ve buğyetü’l-emâsil fi telhisi’s-siyer ve’l-mü’cizât ve’ş-şemâ’il.....	177
2.1.1.57. İbnü’l-Haydırî (öl. 894/1489) - Lafzü’l-mükerrerem bi-hasâisi’n-nebiyyi’l-mu’azzam sallâhü ‘aleyhi ve sellem.....	178
2.1.1.58. Abdurrahmân b. Nizâmüddîn el-Câmî (öl. 898/1492) - Şevâhidü’n-nübüvve	179
2.1.1.59. Muîn el-Miskîn (öl. 907/1502) - Me’âricü’n-nübüvve fi medârici’l-fütüvve	181
2.1.1.60. Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-Süyûtî (öl. 911/1505) - el-Hasâisü’l-kübrâ.....	182
2.1.1.61. Âişe bint Yûsuf el-Bâûniyye (öl. 922/1516) - ed-Dürri’l-ğâ’is fi bahri’l-mü’cizât ve’l-hasâi’s	185
2.1.1.62. Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (öl. 923/1517) - el-Mevâhibü’l-ledünniye.....	186
2.1.1.63. Kemalpaşazâde (öl. 940/1534) - Risâle fi tahkîki’l-mü’cize ve delâletihâ ‘alâ sîdkı men idde’a’n-nübüvve/Risâle fi	

tafzîli'l-enbiyâ 'ale'l-melâ'ike.....	187
2.1.1.64. Şemseddin Şâmî (öl. 942/1536) - Sübû'l-hüdâ ve'r-reşâd fî sûreti hayri'l-'ibâd/el-Âyâtü'l-'azîmetü'l-bâhire fî mi'râci seyyidi ehli'd-dünyâ ve'l-âhire.....	188
2.1.1.65. İbn Tolun (öl. 953/1546) - Mürşidü'l-muhtâr ilâ hasâisi'l-muhtâr.....	190
2.1.1.66. Abdülvehhâb b. Ahmed eş-Şa'rânî (öl. 973/1565) - Hasâisi'l-habîb.....	191
2.1.1.67. Hüseyin b. Muhammed ed-Diyarbekrî (öl. 990/1582) - Târihu'l-hamîs fî ahvâli enfesi nefis.....	192
2.1.1.68. Ahmed b. Abdilehad es-Sirhindî (öl. 1034/1624) - İsbâtü'n-nübüvve.....	194
2.1.1.69. Aziz Mahmud Hüdâyî (öl. 1038/1628) - Ahvâli'n-nebiyyi'l-muhtâr 'aleyhi salevâtullahi'l-meliki'l-cebbâr/ Mi'râciye.....	195
2.1.1.70. Abdülmecid es-Sivâsî (öl. 1049/1639) - Telhîsü hasâisü'n-Nebî.....	197
2.1.1.71. Nuh b. Mustafa (öl. 1070/1660) - Eşrefü'l-makâle fî ma'ne'n-nübüvve/Nesebi's-Şerîf.....	198
2.1.1.72. Şihâbüddîn Ahmed b. Ahmed el-Vefâî (öl. 1086/1675) - Tenzihü'l-Mustafa'l-muhtâr ammâ lem yesbüt mine'l-ahbâr ve'l-âsâr.....	199
2.1.1.73. Hür el-Âmilî (öl. 1104/1693) - İsbâtü'l-hüdât bi'n-nusûs ve'l-mû'cizât.....	200
2.1.1.74. Hâşim b. Süleymân el-Bahrânî (öl. 1107/1696) - Meşâbîhu'l-envâr fî beyâni mû'cizâti'n-nebiyyi'l-muhtâr.....	201
2.1.1.75. İbrahim b. Mustafa (öl. 1188/1774) - Câmi'u'l- mû'cizâti'n-nebeviyye.....	203
2.1.1.76. Muhammed b. Ahmed el-İmâdî (öl. 1120/1708) - Kevâkibü envari'l-Ahmediyye fî esrâri'l-mû'cizâti'l- Muhammediyye.....	204
2.1.1.77. Abdülbâki Ârif Efendi (öl. 1125/1713) - Kitâbü't-teşrîfât fî'l-hasâis ve'l-mû'cizât.....	204
2.1.1.78. Molla Halil es-Siirdî (öl. 1259/1843) - Mahsûlü's- mevâhibi'l-ehadiyye fî'l-hasâis ve's-şemâ'ili'l-Ahmediyye.....	206
2.1.1.79. Muhammed b. Ömer en-Nevevî (öl. 1316/1898) -	

ed-Dürerü'l-behiyye fi şerhi'l hasâisi'n-nebeviyye.....	207
2.1.1.80. Ahmed Midhat Efendi (öl. 1331/1912) - Beşâir-i Sıdk-ı Nübüvvet-i Muhammediyye	208
2.1.1.81. Nebhânî, Yûsuf b. İsmâil (öl. 1350/1932) - Nücümü'l-mühtedîn ve rücümü'l-mu'tedîn fi delâilî'n-nübüvve/Hüccetullâh 'ale'l-âlemîn/el-Burhânü'l-müsedded fi isbâti nübüvveti seyyidinâ Muhammed	209
2.1.1.82. Abdülhalîm Mahmûd (öl. 1399/1978) - Delâilü'n-nübüvve ve mû'cizâtü'r-Resûl/İsrâ ve'l-Mi'râc.....	211
2.1.1.83. Elhâc Muzaffer Ozak (öl. 1406/1985) - Mû'cizâtü'l-enbiyâ 'aleyhi 's-salâtü vesselâm	213
2.1.1.84. Ali Rıza Karabulut - Hâtemü'l-Enbiyâ Hz. Muhammed (asm)'ın Mûcizeleri.....	214
2.1.1.85. Muhammed Sadık Hâmidî – Peygamber Efendimizin (sas) Mûcizeleri	215
2.1.1.86. İsa Yüceer - Son Peygamberlik Risalet ve Nübüvvetin Delillerle İspatı	217
2.1.1.87. Altay Cem Meriç – Peygamberliğin İspatı	217
2.1.1.88. Ahmed Mustafa Faysal (öl. [?]) – Mû'cizâtü'n-Nebî.....	218
2.1.1.89. Namık Yazıcı (öl. [?]) – Peygamberimizin Mûcizeleri .	218
2.1.2. Günümüze Ulaşmayan Eserler	220
2.1.2.1. Dırâr b. Amr el-Gatafânî el-Kûfî (öl. 200/816 [?]) - İsbâtü'l-'ilm 'ale'n-nübüvve ve İsbâtü'r-rusül	220
2.1.2.2. Abdurrahmân b. Keysân el-Esamm (öl. 200/816) - el-Hücce ve'r-rusül	222
2.1.2.3. Muhammed b. İdrîs eş-Şâfî (öl. 204/820) - İsbâtü'n-nübüvve.....	223
2.1.2.4. Bişr b. el-Mu'temir el-Mu'tezilî (öl. 210/825) - el-Hücce fi isbâti'n-nübüvve.....	224
2.1.2.5. Muhammed b. Yûsuf el-Firyâbî (öl. 212/827) - Delâilü'n-nübüvve	225
2.1.2.6. Abdullah b. ez-Zübeyr el-Humeydî (öl. 219/834) - Kitabü'd-Delâil	226
2.1.2.7. Alî b. Muhammed el-Medâinî (öl. 228/843) - Âyâtü'n-nebî	227
2.1.2.8. İbrahim b. Seyyâr en-Nazzâm – (öl. 231/845) -	

İsbâtü'r-rusûl	228
2.1.2.9. Ebü'l-Hüzeyl el-Allâf (öl. 235/849-50) - Alâmâtü's-sıdkı'r-Resûl	229
2.1.2.10. Ca'fer b. Harb el-Hemedânî (öl. 236/850 [?]) - el-İkflî fî delâilü'n-nübüvve	231
2.1.2.11. Ya'kûb b. İshâk el-Kindî (öl. 252/866 [?]) - Risâle fî tesbîti'r-rusûl	232
2.1.2.12. Ubeydullah b. Abdilkerîm er-Râzî (öl. 264/878) - A'lâmü'n-nübüvve	233
2.1.2.13. Süleyman b. Ebû Usfûr el-Ferrâ (öl. 269/883) - A'lâmü'n-nübüvve	235
2.1.2.14. Ebû Dâvûd b. Ali el-İsfahânî (öl. 270/884) - Kitâbü A'lâmü'n-Nebî	235
2.1.2.15. İbrahim b. el-Heysen el-Beledî (öl. 278/891) - Delâilü'n-nübüvve	236
2.1.2.16. Ebü'd-Dünyâ (öl. 281/894) - Delâilü'n-nübüvve	237
2.1.2.17. İbrâhîm b. İshâk el-Harbî (öl. 285/899) - Delâilü'n-nübüvve	238
2.1.2.18. Ebû Sehl İsmâil b. Alî en-Nevbahtî (öl. 311/924) - el-İhticâc li-nübüvveti'n-nebî'	239
2.1.2.19. Sâbit b. Hazm es-Sarakustî (öl. 313/925) - Delâilü'n-nübüvve	240
2.1.2.20. Ya'kûb b. İshâk el-İsferâyînî (öl. 316/929) - Delâilu'l-icâz	241
2.1.2.21. İbrahim b. Hammâd el-Mâlikî (öl. 320/932) - Delâilü'n-nübüvve	242
2.1.2.22. Ebü'n-Nadr Muhammed b. Mes'ûd el-İyâşî (öl. 320/932) - Kitâbü ihticâci'l-mû'cize	242
2.1.2.23. Muhammed el-Kasrî el-Tunisî (öl. 322/933-34) - Kitabü'l-mû'cizât	243
2.1.2.24. Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâil el- Eş'arî (öl. 324/936) - Delâilü'n-nübüvve	243
2.1.2.25. Bekr b. A'lâ el-Kuşeyrî (öl. 344/956) - Mâ fî'l- el-Kur'ân min delâilü'n-nübüvve	245
2.1.2.26. Muhammed b. Ahmed el-Assâl (öl. 349/960) - Delâilü'n-nübüvve	246

2.1.2.27. Ebû Ca'fer el-Kummî (öl. 350/961) - Hasâisü'n-nebî/ Kitâbü'd-delâil	247
2.1.2.28. Muhammed b. Hasan en-Nakkâş (öl. 351/962) - Delâilü'n-nübüvve	248
2.1.2.29. Alî b. Ahmed el-Kûfî (öl. 352/963) - Tesbîtü'l-mu'cizât/Tesbîtü nübüvveti'l-enbiyâ	249
2.1.2.30. Muhammed b. Hibbân el-Büstî (öl. 354/965) - Delâilü'n-nübüvve	249
2.1.2.31. Süleymân b. Ahmed et-Taberânî (öl. 360/971) - Delâilü'n-nübüvve	251
2.1.2.32. Muhammed b. Alî el-Kaffâl (öl. 365/976) - Delâilü'n-nübüvve	252
2.1.2.33. Ebü'ş-Şeyh (öl. 369/979) - Delâilü'n-nübüvve	253
2.1.2.34. Muhammed b. Alî b. el-Hüseyn el-Kummî (öl. 381/991) - Câmi'u huceci'l-enbiyâ/Kitâbu'l-Mîrâc	254
2.1.2.35. İbn Şâhin (öl. 385/996) - Delâilü'n-nübüvve	255
2.1.2.36. Ahmed b. Fâris el-Hemedânî (öl. 395/1004) - A'lâmü'n-nübüvve	257
2.1.2.37. Abdurrahmân b. Muhammed b. Îsâ b. Futays (öl. 402/1012) - A'lâmü'n-nübüvve ve delâlatü'r-risâle	258
2.1.2.38. Ebû Abdillâh el-Cürcânî (öl. 403/1012) - Delâilü'n-nübüvve	259
2.1.2.39. Hâkim en-Nisâbüri (öl. 405/1014) - Kitâbü'l-İklîl.....	261
2.1.2.40. Abdullah b. Muhammed b. Ebû A'lan (öl. 409/1018) - Mû'cizatü'n-nebî	262
2.1.2.41. Muhammed b. Muhammed el-Hârisî (öl. 413/1022) - ez-Zâhirât fi'l-mû'cizât	262
2.1.2.42. Abdülkâhir b. Tâhir el-Bağdâdî (öl. 429/1037-38) - Delâilü'n-nübüvve	264
2.1.2.43. Ebû Zerr el-Herevî (öl. 434/1043) - Delâilü'n-nübüvve	265
2.1.2.44. İbnü'd-Delâî (öl. 478/1085) - Delâilü'n-nübüvve.....	266
2.1.2.45. Muhammed b. Ahmed el-Bîkendî (öl. 482/1089) - Tahkîku'r-risâle bi-evdahi'l-edille.....	267
2.1.2.46. Abdullâh b. Abdilazîz el-Bekrî (öl. 487/1094) - A'lâmü'n-nübüvve	268
2.1.2.47. Muhammed b. Ahmed el-Ceyyânî (öl. 540/1145) -	

el-Ahkâm fi mû'cizâtî'n-nebî'	270
2.1.2.48. İbnü'l-Arabî (öl. 543/1148) - el-Muksit fi zikri'l-mû'cizât	271
2.1.2.49. İbn Asâkir (öl. 571/1176) - el-Erba'ün hadisen ed-Delâletü a'lâ nübüvvetihi 'aleyhi's-selâm	272
2.1.2.50. Abdülhak b. Abdirrahmân el-İşbîlî (öl. 582/1186) – Mû'cizâtü'r-Resûl sallallâhü 'aleyhi ve sellem..	273
2.1.2.51. Ahmed b. Abdüssamed b. Ebû 'Ubeyde el-Ensârî (öl. 582/1186) – Kasdu's-sebîl fi ma'rifeti âyâtî'r-resûl	274
2.1.2.52. Ebû Zer Mu'sab b. Muhammed (öl. 604/1208) - Delâilü'n-nübüvve	276
2.1.2.53. İbn Müsdî (öl. 663/1265) - Hasâisü'n-nebî'	276
2.1.2.54. Ahmed b. İbrâhim el-Vâsitî (öl. 711/1311) - Muhtasar Delâilü'n-nübüvve	277
2.1.2.55. Muhammed b. İbrâhim el-İşbîlî (öl. 723/1323) - Mû'cizâtü'n-nebî'.....	279
2.1.2.56. Tâcüddîn Abdülvehhâb b. Alî es-Sübkî (öl. 771/1130) - Urcuze fi hasâsi'n-Nebî 'aleyhi's-selâm.....	280
2.1.2.57. Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed el-Karâfî (öl. 815/1412) - Te'âlik 'ala'l-hasâisi'n-nebeviyye	281
2.1.2.58. Abdülkerîm b. İbrâhîm el-Cîlî (öl. 832/1428) - Risâletü fi esrâr mührü'n-nübüvveti beyne ketfî'n-Nebî 'aleyhi 's-selâm	282
2.1.2.59. Muhammed b. Salih el-Birehî (öl. 836/1432-33) - Erba'ün Hadîsen fi'l-Mû'cizât ve'l-Kerâmât illî Şeha'de li Seyyidinâ Resûlullâh	283
2.1.2.60. İbn Merzûk el-Hafîd (öl. 842/1439) - el-Âyâtü'l-beyyînât fi vechi delâleti'l-Mû'cizât	283
2.1.2.61. Muhammed b. Hasan b. el-Nakkâş (öl. 851/1448) - Delâilü'n-nübüvve	285
2.1.2.62. Abdurrahman b. Muhammed el-Bistâmî (öl. 858/1454) - Zevu's-sirac fi ehâdisi'l-mi'rac	285
2.1.2.63. Eşrefoğlu Rûmî (öl. 874/1470 [?]) - Delâilü'n-nübüvve	287
2.1.2.64. Kemâleddîn Muhammed b. Muhammed (öl. 874/1470) - Hasâisü'n-nebeviyye.....	288

2.1.2.65. Abdullah b. Mutahhar (öl. 912/1506) - Reyâhinü'l enfâsi'l muhtezeti fi besâtini'l ekyâs fi berâhini Resûlillah ilâ kâfeti'n-nâs	289
2.1.2.66. İbn Abdüsselâm el-Menûff (öl. 931/1525) - el-Lafzü'l-mükerrrem bi-hasâisi'n-nebî sellahâhü 'aleyhi ve sellem ...	289
2.1.2.67. Hüseyin b. Muhammed el-Kudsî (öl. 1200/1785) - el-Beşâirü'n-nebeviyye	290
2.1.2.68. Câdü'l-Mevlâ (öl. 1363/1944) - İnşikâku'l-kamer mû'cizatü'l-seyyidü'l-beşer	291
2.2. Delâil Eserlerinin Tahlili ve Değerlendirilmesi	292
2.2.1. Eser-Coğrafya İlişkisi	292
2.2.2. Eser-Müellif İlişkisi	296
2.2.3. Eser-Dönem Bağlantısı	301
2.2.3.1. Sirayet Dönemi (1/7. ve 2/8. Asır)	302
2.2.3.2. Tepki Dönemi (3/9. ve 5/13. Asır Arası)	302
2.2.3.3. Etki Dönemi (5/13. Asır Sonrası)	303
SONUÇ	307
KAYNAKLAR	315
DİZİN	355

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Delâil Eserlerinin Havzalara Göre Dağılımı.....	293
Tablo 2.2. Dönemlere Ait Aklî ve Naklî Yöntemlerle Telif Edilen Eserlerin Dağılımı	299

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Delâil Eserlerinin Havzalara Dağılımının Oransal Gösterimi	293
Şekil 2.2. Aklî ve Naklî Yöntemlerle Telif Edilen Eserlerin Oransal Gösterimi.....	300
Şekil 2.3. Tepki Döneminde Kaleme Alınan Delâil Eserlerinin Müelliflerin İlmî Kimliklerine Göre Oransal Gösterimi.....	302
Şekil 2.4. Etki Döneminde Kaleme Alınan Delâil Eserlerinin Müelliflerin İlmî Kimliklerine Göre Oransal Gösterimi.....	304

KISALTMALAR

B.	: İbn, bin
Bint.	: Binti
Bkz.	: Bakınız
Bsk.	: Baskı
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren veya tercüme eden
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Ed.	: Editör
Hz.	: Hazreti
KURAMER	: Kur'ân-ı Kerîm Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
İSAM	: İslâmî İlimler Araştırma Merkezi
Nşr.	: Neşreden
Öl.	: Ölüm
r.a.	: Radıyallahu anh
s.a.s.	: Sallalâhû 'aleyhi ve sellem
Sad.	: Sadeleştiren
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Thk.	: Tahkik eden
Ts.	: Tarihsiz
Vb.	: ve benzeri
Vd.	: ve diğerleri
Yay.	: Yayınları
Yy.	: Yayınevi yok